

WIESŁAW BAR OFMConv

PROWADZENIE SPRAWY BEATYFIKACYJNEJ  
GRUPY MĘCZENNIKÓW

Przebieg procesów beatyfikacyjnych w sprawach obejmujących grupy męczenników, nie różni się od prowadzenia sprawy jednego kandydata do chwały ołtarzy. Najistotniejsze różnice – ewentualnie mające poważne skutki w przyszłości – występują w fazie przygotowania takiej sprawy, dlatego w artykule uwaga skupiona została na niej, zaś pomija się rozważania nad strukturą procesu kanonizacyjnego i prezentację jego etapu diecezjalnego, jak też prawnokanonicznym pojęciem męczeństwa, bo te zagadnienia są częściej opracowywane i raczej powszechnie znane<sup>1</sup>.

## 1. SPRAWY GRUP MĘCZENNIKÓW W HISTORII

Od czasu istnienia kanonizacji formalnych (z udziałem biskupa Rzymu, od papieża Jana XV) nie proklamowano błogosławionymi lub świętymi licznych

---

Dr hab. WIESŁAW BAR OFMConv, prof. KUL – Katedra Prawa Kanonizacyjnego, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: mswrab@kul.lublin.pl

<sup>1</sup> Zob. np.: H. M i s z t a ł, *Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura*, wyd. II, Lublin 2003; W. B a r, *Diecezjalny etap postępowania w sprawach męczenników*, [w:] *Postępowanie beatyfikacyjne drogą męczeństwa*, red. T. Praškiewicz, Kraków 2012, s. 61-83; t e n ż e, *Zagadnienie męczeństwa w obowiązującym prawie i praktyce kanonizacyjnej*, [w:] tamże, s. 35-59.

grup męczenników, aż do wieku XX<sup>2</sup>. Spośród pierwszych i największych<sup>3</sup> wymienić należy beatyfikację formalną z 7 lipca 1867 r. Alfonsa Navarretey i 204 Towarzyszy, Męczenników z Japonii (†1617-1632); z 17 października 1926 r. – Jana Marii de Lau i 190 Towarzyszy, Męczenników z Francji (†1792); Tomasza Hemerforda i 106 Towarzyszy, którzy zginęli w Anglii w latach 1541-1680, a zostali beatyfikowani 15 grudnia 1929 r.

Pierwsze kanonizacje dotyczyły mniejszych grup. Otwiera je zaliczenie w poczet świętych męczenników Piotra Bautisty Blazqueza i 25 Towarzyszy (†Nagasaki, 1597) z 9 czerwca 1862 r.; kolejną sprawą była dotycząca Macieja Lwangi i Macieja Kalemby oraz 20 Towarzyszy z Ugandy (†1885-1886), których kanonizował papież Paweł VI dnia 9 czerwca 1964 r. On też zaliczył w poczet świętych Cuthberta Mayne i 39 Towarzyszy, z terenu Anglii i Walii z lat 1535-1679 (25 października 1970). Zdecydowane przyspieszenie nastąpiło za pontyfikatu Jana Pawła II, w związku z finalizowaniem wcześniejszych (z prześladowań we Francji, Japonii, Korei, Wietnamie, Chinach) oraz podjęciem nowych spraw męczenników z okresu prześladowań religijnych w czasie wojen domowych w Hiszpanii oraz Meksyku, systemów totalitarnych – nazistowskiego i komunistycznego.

## 2. RACJE I NURTY TWORZENIA GRUP ORAZ ŁĄCZENIA SPRAW WSPÓLCZEŚNIE

W sprawach męczenników z XX wieku w przypadku Hiszpanii – podobnie jak wcześniej we Francji – łączono sprawy męczenników z terenu tej samej diecezji. W Europie Wschodniej pojawiła się tendencja do łączenia spraw z terenu kraju i nie tylko (według kryterium nacji), zarówno w odniesieniu do tych, którzy ponieśli śmierć z ręki oprawców nazistowskich<sup>4</sup>, jak i ko-

---

<sup>2</sup> Zob. *Congregatio pro Causis Sanctorum, Index ac Status Causarum. Editio peculiaris cura Petri Galavotti IV exeunte saeculo ipsius Congregationis*, Città del Vaticano 1988.

<sup>3</sup> Dla porządku odnotować trzeba wcześniejsze potwierdzenia kultu: dnia 14 grudnia 1771 r. w odniesieniu do Antoniego Primaldo i 800 Towarzyszy, męczenników z Otranto (†13.08.1480) oraz 11 maja 1854 r. – wobec Ignacego z Azevedo i 39 Towarzyszy (†1570).

<sup>4</sup> Zob. J.L. G u t i é r r e z, *Cud jako środek dowodowy w sprawach kanonizacyjnych*, [w:] *Cuda w sprawach kanonizacyjnych*, red. W. Bar, Lublin 2006, s. 106. *In odium fidei* ze strony nazistów zginęli i włączeni zostali do spraw: Antoni Julian Nowowiejski, Henryk Kaczorowski, Anicet Kopliński, Marianna Biernacka i 104 Towarzyszy (unifikacja spraw: 13.10.1995; beatyfikacja 13.06.1999); Jean Mestre i 49 męczenników francuskich (†1939-1945) (*nihil obstat*:

munistycznych reżimów. Spośród tych ostatnich przypomnieć należy grupy: Mikołaja Czarneckiego i 24 Towarzyszy z Kościoła Greckokatolickiego na Ukrainie (*nihil obstat*: 18.03.1996; 13.10.1998; 6.03.2001; beatyfikacja 27.06.2001); 4 biskupów rytu bizantyńsko-katolickiego ze Słowacji i Ukrainy (Mukachivs'ka Eparkhiia; Greckokatolickie Biskupstvo Prešov; 3 beatyfikowanych w latach 2001-2003); biskupów i kapłanów rzymskich oraz bizantyńsko-katolickiego obrządku w Bułgarii (4 beatyfikowanych w 1998 i 2002 r.; sprawa 3 kapucynów po *nihil obstat* z 17.11.1998); Walerego Trojana i 6 Towarzyszy z Rumuńskiego Kościoła Greckokatolickiego (*nihil obstat*: 28.01.1997); Edwarda Profitlicha i 15 Towarzyszy z Kościoła rzymskiego i bizantyjsko-katolickiego w Rosji (*nihil obstat*: 24.09.2002; początek procesu – 31.05.2003); Wincentego Prennushi i 39 Towarzyszy z rzymskiego i greckokatolickiego Kościoła Albanii (*nihil obstat*: 6.07.2002; 4.09.2002; zamknięcie fazy diecezjalnej – 8.12.2010; dekret ważności postępowania diecezjalnego – 9.03.2012); Piotra Mekelyta i 46 Towarzyszy z Kościoła Greckokatolickiego na Ukrainie (*nihil obstat*: 6.07.2002); Marii Krzysztofy Klomfass i 15 Towarzystek sióstr z Zakonu św. Katarzyny (*nihil obstat*: 16.11.2004; zamknięcie fazy diecezjalnej – 9.12.2006; dekret ważności procesu – 7.12.2007); Józefa Steinki i 36 Towarzyszy spośród duchownych, zakonników, świeckich z archidiecezji warmińskiej (*nihil obstat*: 28.07.2007; 15.09.2007; zamknięcie fazy diecezjalnej – 5.11.2011). W Budapeszcie, od 27.11.2011 r., po przeniesieniu w 2010 r. kompetencji z diecezji Subotica, Kaposvar, Győr i Moskwa, trwa proces Karola Bernata i 6 Towarzyszy franciszkanów. Dnia 10 maja 2011 r. połączono w jedną sprawę procesy prowadzone w diecezji Brno. 11 listopada 2011 r. rozpoczął się we Wrocławiu proces Marii Paschalisy Jahn oraz 9 Towarzystek elżbietanek. Na *nihil obstat* oczekuje sprawa 47 osób ze Słowenii, a na Ukrainie przygotowuje się grupę z 77 kandydatów na czele z Klarą Sandor (spośród duchownych i zakonników eparchii mukaczewskiej). Archidiecezja Alba Julia w Rumunii wystąpiła ze sprawą Maczalika Gyözö i 9 Towarzyszy, zaś Mukaczewska łacinników – Pasztora Ferencja i 17 Towarzyszy. W Bośni i Hercegowinie przygotowuje się proces Leo Petrovića i 65 Towarzyszy z Zakonu Braci Mniejszych.

---

17.09.1992); Henryk Szuman i 104 Towarzyszy z Polski (*nihil obstat*: 18.08.1994; 10.11.1994; 18.02.2003; zamknięcie fazy diecezjalnej – 24.05.2011); Adam Sztark i 16 Towarzyszy Jezuitów (*nihil obstat*: 18.02.2003; zamknięcie fazy diecezjalnej – 4.01.2008); Bronisław Sochaczewski i 8 Towarzyszy (*nihil obstat*: 31.05.2007; zamknięcie fazy diecezjalnej – 5.11.2011); Paweł Souëe i 4 Towarzyszy (Brno; bez *nihil obstat*).

Przedstawiona lista spraw kandydatów, zamordowanych *in odium fidei* w czasie reżimów komunistycznych we wschodniej Europie, nie jest wyczerpująca, ale ich wielość nie powinna też zniechęcać do podejmowania nowych. Tworząc bowiem grupy, można przedstawić dużą liczbę przypadków męczeństwa, zawrzeć je w *Positio*, które będzie przedmiotem oceny w czasie jednej sesji – konsulty teologów, a potem przez kardynałów i biskupów – członków Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych w czasie zebrania zwyczajnego.

### 3. ZAGADNIENIE KOMPETENTNEGO (UPRAWNIONEGO) BISKUPA

Zagadnienie prowadzenia sprawy grupy męczenników zostało podjęte w art. 22 § 3 Instrukcji *Sanctorum Mater*<sup>5</sup>, a więc w tytule V dotyczącym Biskupa właściwego (*Vescovo competente*): „W sprawie, w której występuje grupa męczenników, należy koniecznie prosić o pisemną zgodę wszystkich biskupów diecezjalnych i eparchialnych, gdzie ponieśli śmierć sługi Boży”.

W tej kategorii spraw obowiązuje podstawowa regulacja z *Normae servandae*<sup>6</sup> – nr 5 a): „Przy prowadzeniu spraw kanonizacyjnych ten Biskup jest kompetentny, na którego terytorium sługa Boży zmarł, chyba że okoliczności szczególne zaaprobowane przez Kongregację wskazywałyby co innego”. Została ona powtórzona w art. 21 § 2 *Sanctorum Mater*, zaś w art. 22 § 1 Instrukcji zostały podane przykładowe motywy szczególne wnoszenia prośby do Kongregacji o przeniesienie właściwości do innej diecezji lub eparchii: długi okres życia w niej spędzony; miejsce zgromadzenia głównych środków dowodowych (w tym zamieszkiwania świadków). Ks. H. Misztal, komentując wskazany paragraf, podkreśla, że katalog motywów jest otwarty; ilustruje go przykładem ze sprawy ks. Jerzego Popiełuszki i stwierdza, że „każda przypadkowa śmierć na morzu, w samolocie, w specjalistycznym szpitalu lub spowodowana uprowadzeniem uzasadnia staranie się o przeniesienie właściwości do innej diecezji”<sup>7</sup>.

---

<sup>5</sup> Congregatio de Causis Sanctorum, *Sanctorum Mater. Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi*, AAS 99(2007), s. 465-517.

<sup>6</sup> Congregatio de Causis Sanctorum, *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis* (7.II.1983), AAS 75(1983), s. 396-403.

<sup>7</sup> H. M i s z t a l, „*Sanctorum Mater*”. *Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych. Komentarz*, Lublin 2008, s. 47.

Niewątpliwie takim motywem będzie też brak możliwości personalnych czy materialnych, aby jurysdykcja właściwa ze względu na miejsce śmierci kandydata pozytywnie odpowiedziała na prośbę powoda, bądź sama wystąpiła w tym charakterze. Inną racją może być wzgląd organizacyjny, na przykład w przypadku wniosku dotyczącego członków tego samego instytutu czy osób z nim współpracujących, a pochodzących z terenu prowincji zakonnych, zazwyczaj terytorialnie obejmujących wiele diecezji.

Stosownie do wyjaśnienia Instrukcji (art. 22 § 2): „Biskup proszący powinien otrzymać pisemną zgodę od właściwego biskupa”. Także wtedy, gdy „Konferencja Episkopatu Polski podjęła decyzję o rozpoczęciu prac nad przygotowaniem i przeprowadzeniem procesu beatyfikacyjnego Świadków Wiary, Męczenników głównie Wschodu” (z komunikatu Biskupa Drohiczyńskiego, 1 listopada 2009). Instrukcja rozwiała wątpliwości, czy taka zgoda jest potrzebna, gdy ciężar prowadzenia sprawy przejmuje konkretna diecezja; oficjalnie wyraziła praktykę, czego dowodzą sprawy męczenników prowadzone w Hiszpanii, czy polskich męczenników z okresu II wojny światowej, ofiar hitlerowskiego nazizmu. W przygotowaniu tej ostatniej sprawy prefekt Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych wyjaśniał, że istnieje możliwość prowadzenia procesu przez jeden Trybunał – we Włocławku, po uzyskaniu zgody właściwych biskupów, a następnie otrzymaniu wymaganych upoważnień Kongregacji<sup>8</sup>.

Ilustracją dosyć rozproszonych w tym zakresie działań może być tzw. proces drugiej grupy polskich męczenników z okresu II wojny światowej. Do procesu 17 Sług Bożych z diecezji pelplińskiej (trwającego w latach 1994-1995; w tym czasie przeprowadzono już sesje przesłuchania świadków) w 2001 r. postanowiono dołączyć 105 kandydatów spoza diecezji. W sierpniu 2002 r. biskup pelpliński poprosił o jurysdykcję biskupów 12 polskich diecezji; już po tzw. *nihil obstat* dla 105 nowych kandydatów (styczeń 2003) wystąpił o nią do biskupów z Niemiec, Austrii i Białorusi – z diecezji München-Freising, Berlin, Erfurt, Linz, Eisendstadt i Pińsk (luty 2003). Po pozytywnych odpowiedziach w kwietniu 2003 r. poprosił Kongregację Spraw Kanonizacyjnych o zgodę na prowadzenie tego procesu, uzyskał ją wraz z nowym tytułem sprawy: *Pelplinen. Beatificationis seu Declarationis Martyrii Servorum Dei Henrici Szuman Sacerdotis Dioecisani et CXXI Socio-*

---

<sup>8</sup> List Prefekta Kongregacji do biskupa H. Muszyńskiego z 11 maja 1988 r., Prot. N Var. 3017(88); zob. G. B a r t o s z e w s k i, *Geneza i przebieg procesu beatyfikacyjnego Męczenników II wojny światowej*, „Ateneum Kapłańskie” 135(2000), z. 1(548), s. 6-28.

*rum, Sacerdotum Diocesanorum, Religiosorum et Religiosarum, Christifidelium Laicorum et Laicarum in odium Fidei, uti fertur, interfectorum.* Po *Sanctorum Mater* należy dbać o zachowanie kolejności przepisanych czynności.

Po otrzymaniu zgody każdego z biskupów właściwych według nr. 5 *Normae servandae*, biskup proszący wnosi pisemną prośbę do Kongregacji o przeniesienie właściwości, wskazując motywy przemawiające za tym; dołączy do niej fotokopię każdej z otrzymanych zgód, jak to klaruje Instrukcja *Sanctorum Mater* w art. 23. Pozytywna odpowiedź Kongregacji w formie reskryptu ma być dołączona do akt pierwszej sesji; przed jego otrzymaniem biskup proszący nie może rozpoczynać dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego (art. 24).

Zagadnienie to warto eksponować, o czym świadczy głos obecnego podsekretarza Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, ks. dra B. Turka, że to „przede wszystkim w sprawach dotyczących grup domniemanych męczenników”, w fazie przedprocesowej nie sprawdza się należycie i nie ustala właściwie kompetencji co do prowadzenia określonej sprawy<sup>9</sup>.

#### 4. SKŁAD GRUPY I ADEKWATNOŚĆ ŚRODKÓW DOWODOWYCH

Należy zachować umiar, aby nadmierna liczba osób włączonych do sprawy beatyfikacyjnej nie opóźniła jej albo wręcz uczyniła niemożliwe zamknięcie postępowania na terenie diecezji w rozsądnym czasie.

W Hiszpanii zetknąłem się z postawami inspirowanymi chęcią rywalizacji, by w „naszym” procesie objąć większą liczbę kandydatów do chwały ołtarzy, niż uczynili to inni. Nie dla chwały „naszej”, „diecezji”, „zakonu” prowadzi się procesy<sup>10</sup>. Szukając odpowiedzi, ilu włączyć do danej sprawy, nie można

---

<sup>9</sup> B. T u r e k, *Błędy w przygotowaniu i prowadzeniu spraw na terenie diecezji i ich reperkusje w fazie rzymskiej*, [w:] *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny*, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin 2010, s. 189.

<sup>10</sup> Na temat funkcji beatyfikacji i kanonizacji zob. między innymi; W. B a r, *Walor eklesjalny beatyfikacji i kanonizacji*, [w:] *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej*, s. 57-98; t e n ż e, *Sprawy kanonizacyjne Męczenników XX wieku. Studium nad jurysprudencją Kongregacji*, Lublin 2003, s. 35-43; H. M i s z t a l, *Znaczenie społeczne kanonizacji i beatyfikacji*, „Roczniki Nauk Prawnych” 9(1999), z. 2, s. 73-95; t e n ż e, *Aktualność przesłań polskich świętych i błogosławionych*, „Przegląd Homiletyczny” 7(2003), s. 99-116; *Mártires del siglo XX en España. Don y desafío*, ed. M.E. González Rodríguez, Madrid 2008.

sugerować się („nakrecać się”) liczbą już beatyfikowanych czy kanonizowanych męczenników w czasie jednej ceremonii. Pozostając przy sprawach z Hiszpanii: do 2001 r. beatyfikowano 479 osób, w czasie 13 ceremonii, ale pochodziły one z 39 oddzielnych spraw kanonizacyjnych<sup>11</sup>. Pobudza wyobraźnię beatyfikacja z 28 października 2008 r., obejmująca 498 męczenników. Nie należy jednak zapominać, że grupa ta powstała z 23 spraw, w tym z pięciu prowadzonych przez diecezję Barcelona. Ich *Positiones* były przedstawione Kongregacji dużo wcześniej, od 1948 do 1997 r. Dopiero w 2002 r. w czasie spotkania w Rzymie postulatorów spraw i pracowników Kongregacji zdecydowano o ich połączeniu. Stało się to wskutek działań Biura do spraw Kanonizacji (Oficina para las Causas de los Santos), utworzonego 25 stycznia 2001 r. przez Konferencję Episkopatu Hiszpanii, pod kierunkiem biskupa pomocniczego Madrytu i sekretarza Konferencji Episkopatu, z dwoma etatowymi pracownikami<sup>12</sup>. Również ostatnia beatyfikacja zbiorcza aż 522 męczenników, w Tarragonie, w niedzielę 13 października 2013 r. nie oznacza, że tyle osób obejmowała jedna sprawa kanonizacyjna. Elementy prawnokanoniczne tychże zostały zweryfikowane w trakcie 33 niezależnych procesów beatyfikacyjnych, obejmujących od 1 do 68 osób<sup>13</sup>.

Nienaruszalną zasadą jest praktyka, którą ukazał między innymi Benedykt XIV twierdząc, że można cud przypisać grupie wzywanych wspólnie, pod warunkiem, że „ponieśli taką samą śmierć, w tym samym czasie, z tej samej przyczyny i z ręki tego samego prześladowcy”<sup>14</sup>. Została ona potwierdzona później w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 r. (kan. 2001 § 1), w sformułowaniu, że sprawy męczenników mają być prowadzone oddzielnie, chyba że „zadano im śmierć podczas tego samego prześladowania i w tym samym miejscu”, co przywołano w Instrukcji *Sanctorum Mater* (art. 32 § 1)<sup>15</sup>.

---

<sup>11</sup> Zob. *Los primeros 479 santos y beatos mártires del siglo XX en España. Quines son y de dónde vienen*, ed. M.E. González Rodríguez, Madrid 2007.

<sup>12</sup> Zob. [www.conferenciaepiscopal.es/index.php/conferencia-episcopal-espanola/secretaria-general/oficina-causa-santos.html](http://www.conferenciaepiscopal.es/index.php/conferencia-episcopal-espanola/secretaria-general/oficina-causa-santos.html) [dostęp: 23.10.2012]; *Beatificación de 498 mártires del siglo XX en España, Roma, 28 de octubre de 2007*, ed. M.E. González Rodríguez, Madrid 2008.

<sup>13</sup> Zob. M. Encarnación González Rodríguez, *Los 522 mártires del siglo XX en España de la Beatificación del Año de la fe*, Madrid 2013; A. Cañizares, *522 mártires, „La razón”*, 18 de septiembre de 2013, 24 de septiembre de 2013; M. Encarnación González Rodríguez, *Los doce Obispos mártires del siglo XX en España*, Madrid 2012.

<sup>14</sup> Benedictus, pp. XV, *De Servorum Dei beatificatione et Beatorum canonizatione*, IV/1, cap. 5, n. 16.

<sup>15</sup> Zob. też *Regolamento della Sacra Congregazione per le Cause dei Santi*, art. 64 § 1, [w:] H. Miszta, *Le cause di canonizzazione. Storia e procedura*, Libreria Editrice Vaticana 2005, s. 406-430.

W sprawach mających obejmować większą liczbą kandydatów do chwały ołtarzy, „winien być wybrany jeden sługa Boży jako główny, a inni zidentyfikowani i wyliczeni jako towarzysze, domniemani męczennicy” (*Sanctorum Mater*, art. 32 § 2). W miarę możliwości, biskup do jednej grupy powinien włączyć ludzi różnych stanów życia w Kościele (§ 3). Niewątpliwie takie podejście będzie wyrażać powszechne powołanie do świętości, ułatwi organizacyjnie i ekonomicznie prowadzenie spraw osób świeckich<sup>16</sup>. Dobrym przykładem są sprawy polskich męczenników doby nazizmu, wyróżniające w tytułach przedstawicieli każdego stanu.

Episkopat Polski powierzył o. biskupowi Antoniemu Dydyczowi przygotowanie procesu beatyfikacyjnego Męczenników Wschodu (komunizmu) z lat 1917-1989. Nietrudno zauważyć, że w chwili przesłuchania świadków naocznych mających wiedzę na temat kandydatów z pierwszych dekad wskazanego okresu, ci musieliby być bardzo sędziwi, mieć zdecydowanie powyżej 100 lat. Dlatego już w momencie tworzenia grupy, rozważania poszczególnych kandydatów, trzeba mieć na uwadze konieczność działań, jak w sprawach dawnych: „Sprawa jest dawna, gdy dowody dotyczące [...] męczeństwa sługi Bożego są oparte wyłącznie na źródłach pisanych, kiedy brakuje świadków naocznych na temat [...] męczeństwa sługi Bożego” (*Sanctorum Mater*, art. 30 § 1; *Normae servandae*, nr 7). Oczywiście będą też przesłuchiwać świadkowie odnośnie do opinii męczeństwa i znaków (*Sanctorum Mater*, art. 30 § 2). Żaden kandydat nie może być tylko „podpięty”. Zgodnie z dyspozycją I.1. Konstytucji apostoelskiej *Divinus perfectionis Magister*<sup>17</sup>, co powtórzono w *Sanctorum Mater* (art. 31 § 2), dochodzenie ma udowodnić fakty z życia sługi Bożego, fakt męczeństwa, opinię męczeństwa i znaków. Podobnie jak w czasie przygotowań do pierwszego procesu 108 polskich męczenników, należy zwracać uwagę na napomnienie prefekta Kongregacji, że „o każdym kandydacie do chwały ołtarzy należy przeprowadzić osobny proces o męczeństwie, by po zebraniu materiału dowodowego można było stwierdzić «constat de martyri»”<sup>18</sup>.

---

<sup>16</sup> Zob. krytyczne opracowanie tej materii: B. Pellistrandi, *Del a 'acción de los católicos' a la santidad laical*, „Anuario Historia de la Iglesia” 13(2004), s. 105-127.

<sup>17</sup> I o a n n e s P a u l u s II, *Constitutio Apostolica „Divinus perfectionis Magister”. Modus procedendi in Causarum canonizationis instructione recognoscitur et Sacrae Congregationis pro Causis Sanctorum nova datur ordinatio (25.1.1983)*, AAS 75(1983), s. 349-355.

<sup>18</sup> Za: B a r t o s z e w s k i, *Geneza i przebieg*, s. 15.



Aby nie trwonić sił i środków, nie przedłużać postępowania na terenie diecezji, przy wyborze członków grupy trzeba mieć na uwadze fakt, że wielu jest męczennikami *coram Deo*, nie muszą być *coram Ecclesia*. Uwzględniać trzeba walor eklezjalny ewentualnej beatyfikacji nie tylko całej grupy, ale poszczególnych osób<sup>19</sup>. Motywy przedstawiania kandydatur oraz wiedza co do konieczności zebrania odpowiednich dowodów, mogą być bardzo zróżnicowane. Kajetan Rajski w rozmowie z ks. drem Zdzisławem Jancewiczem, postulatorem, wyraził przekonanie, „że kandydatów może być sporo [...] nawet więcej, niż w zakończonym beatyfikacją procesie w Kościele hiszpańskim, gdzie chwały ołtarzy dostąpiło 498 męczenników – ofiar terroru komunistycznego”<sup>20</sup>. Wszystkim, którzy nie będą mogli pogodzić się z niewłączeniem swego kandydata do sprawy, można wskazać przykład tych, którzy ponieśli śmierć w Irlandii wskutek prześladowań religijnych po narodzeniu się anglikanizmu. Z 460 przedstawionych postaci, zajęto się 292. osobami, do sprawy włączono ostatecznie 260, ale stosownie do opinii Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, grupa ta stopniała do 17. Beatyfikował ich Jan Paweł II dnia 27 września 1992 r.

Także w sprawie obejmującej grupę, elementy prawnokanoniczne męczeństwa każdego kandydata muszą być wykazane, co uwidacznia się w strukturze *Positio*, a przykładem może być dotycząca 108 polskich męczenników<sup>21</sup>. W fazie przygotowawczej trzeba nie tylko gromadzić i zabezpieczać dowody – dokumenty w aspekcie rozpoczęcia procesu (zob. artykuł o. Gabriela Bartoszewskiego<sup>22</sup>), ale również elastycznie reagować w sytuacji niebezpieczeństwa utraty dowodów ze świadków. Obydwa sposoby wskazane w *Sanctorum Mater* zarówno w aspekcie teoretycznym, jak i praktycznym wyłożył w swych artykułach ks. Misztal<sup>23</sup>.

---

<sup>19</sup> Zob. B a r, *Walog eklezjalny*, s. 57-98; T. K a c z m a r e k, *Obraz świadectw 108 błogosławionych męczenników*, „Ateneum Kapłańskie” 135(2000), z. 1(548), s. 44-58.

<sup>20</sup> *Proces Męczenników Wschodu*, [www.opoka.org.pl/biblioteka/P/PR/rajski\\_meczennicy\\_Wschodu.html](http://www.opoka.org.pl/biblioteka/P/PR/rajski_meczennicy_Wschodu.html) [dostęp: 22.10.2011].

<sup>21</sup> *Congregatio de Causis Sanctorum, Vladislavien. et Aliarum. Beatificationis seu declarationis martyrii Servorum Dei et Servarum Dei Antonii Juliani Nowowiejski archiepiscopi, Henrici Kaczorowski et Aniceti Kopliński sacerdotum, Mariae Annae Biernacka laicae, atque Centum Trium Sociorum, in odium fidei, uti fertur, annis 1939-1945 interfectorum. Positio super martyrio*, vol. I-III, Roma 1997.

<sup>22</sup> G. B a r t o s z e w s k i OFMCap, *Gromadzenie i zabezpieczenie dowodów osób zmarłych w opinii świętości w aspekcie rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego*, w: *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej*, s. 13-31.

<sup>23</sup> H. M i s z t a l, *Ad rei futuram memoriam w sprawach kanonizacyjnych*, [w:] *Przy-*

## 5. OGRANICZENIE LICZBY ŚWIADKÓW

Wydaje się, że im większa liczba osób włączona do sprawy, tym większa będzie liczba świadków zeznających w procesie. Niepotrzebne jest mnożenie osób zeznających o życiu, a przesłuchiowanych, tak jak w przypadku gromadzenia dowodów, na heroiczną cnotę. Na podstawie normy z kan. 1553 obowiązującego Kodeksu Praw Kanonicznego: „Sędzia ma prawo ograniczyć zbyt wielką liczbę świadków”, w sprawach kanonizacyjnych również. Podobnie może wezwać ich ponownie, przed publikacją akt (kan. 1570). Czynił to będzie z pełną świadomością przedmiotu dowodzenia. Owszem, ma „troszczyć się z największą pilnością, aby w zbieraniu środków dowodowych nic nie opuścić, co w jakikolwiek sposób należy do sprawy” (*Normae servandae*, nr 27a), jednak bez zbędnego przeciągania dochodzenia. Po formalnej publikacji akt, zarówno promotor sprawiedliwości, jak i postulator mogą wnosić o dodatkowe dochodzenia, w tym przesłuchanie nowych świadków i poszukiwanie dokumentów (*Normae servandae*, nr 27 b) i c) oraz *Sanctorum Mater*, art. 121-122)<sup>24</sup>.

W sprawie 108 polskich męczenników przesłuchano 779 świadków męczeństwa<sup>25</sup>. Większą liczbę uzasadniać może rozległość terytorialna kraju i liczba miejsc śmierci (por. Chiny i Korea), jak też czas, w którym oddali życie słudzy Boży (na przykład: wietnamscy męczennicy ginęli w latach 1740-1883, w 79 różnych datach, a ugandyjscy w latach 1885-1886, w 10 datach).

## ZAKOŃCZENIE

Faza diecezjalna procesu beatyfikacyjnego dostarcza przede wszystkim środków dowodowych, które merytorycznie, w odniesieniu do elementów prawnokanonicznych męczeństwa, są oceniane w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych, a wnioski przekazywane papieżowi.

---

gotowanie sprawy beatyfikacyjnej, s. 33-56; t e n ż e, *Stosowanie procedury ne pœreant probationes w sprawach kanonizacyjnych*, w: tamże, s. 129-151.

<sup>24</sup> Zob. J.L. G u t i é r r e z, *Elementos procesales de una Causa de canonización*, [w:] *Las causas de canonización hoy*, Madrid 2003, s. 95; t e n ż e, *Studi sulle cause di canonizzazione*, Milano 2005, s. 233 n.

<sup>25</sup> B a r t o s z e w s k i, *Geneza i przebieg*, s. 18.

W sprawach beatyfikacyjnych mających obejmować grupę osób należy zwrócić szczególną uwagę – już w fazie przygotowawczej – na kryterium doboru i łączenia kandydatów: śmierć zadano im w tym samym miejscu oraz podczas tego samego prześladowania. W samym procesie zaś należy zbierać i opracowywać środki dowodowe w odniesieniu do poszczególnych osób, gdyż prawnokanoniczne elementy są weryfikowane w odniesieniu do każdej z nich.

Już w chwili powzięcia zamiaru prowadzenia sprawy drogą męczeństwa i tworzenia grupy kandydatów, należy wykluczyć takie motywy, jak: „pójście łatwiejszą drogą”, „pominięcie procesu o cudzie za wstawiennictwem konkretnego Sługi Bożego”, a który jest wymagany w przypadku wyznawców.

#### BIBLIOGRAFIA

- B a r W.: Sprawy kanonizacyjne Męczenników XX wieku. Studium nad jurysprudencją Kongregacji, Lublin 2003.
- B a r t o s z e w s k i G.: Geneza i przebieg procesu beatyfikacyjnego Męczenników II wojny światowej, „Ateneum Kapłańskie” 135(2000), z. 1.
- Cuda w sprawach kanonizacyjnych, red. W. Bar, Lublin 2006.
- G u t i é r r e z J.L.: Studi sulle cause di canonizzazione, Milano 2005.
- M i s z t a l H.: Prawo kanonizacyjne. Instytucje prawa materialnego, zarys historii, procedura, wyd. II, Lublin 2003.
- M i s z t a l M.: Le cause di canonizzazione. Storia e procedura, Libreria Editrice Vaticana 2005.
- M i s z t a l H.: „Sanctorum Mater”. Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych. Komentarz, Lublin 2008.
- Postępowanie beatyfikacyjne drogą męczeństwa, red. T. Praškiewicz, Kraków 2012.
- Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny, red. W. Bar, L. Fiejdasz, Lublin 2010.

THE ADMINISTRATION OF A BEATIFICATION PROCESS  
OF A GROUP OF MARTYRS

S u m m a r y

The course of a beatification process of a group of martyrs is no different to a cause concerning a single candidate to the glory of the altars. The most evident differences, potentially having far-reaching consequences in the future, are noticeable at the preliminary stage of such a process. The five sections of the article address the following issues: past canonisation processes of groups of martyrs, reasons and various preferences for the creation of such groups including the present-day consolidation of several causes, the question of a competent bishop, the composition of the group and relevance of collected evidence, and finally the issue of restricting the number of witnesses in this kind of process.

In beatification processes that are intended to apply jointly to several persons it is vital at the preliminary stage to pay particular attention to the criterion of selection and joining candidates together: whether death was inflicted in the same place and whether it occurred under the same persecution. During the process itself, evidence concerning individual persons has to be accumulated and processed since the Canon Law elements are verified with respect to each of them.

When a resolution is made that the process will follow the path of martyrdom and that a group of candidates will be established, one has to exclude such possibilities as “taking the easier way” or “omitting a cause for a miracle by the intercession of a particular servant of God”, the latter necessary in the case of confessors.

*Translated by Tomasz Palkowski*

**Słowa kluczowe:** proces beatyfikacyjny, grupa męczenników, biskup, środki dowodowe, świadkowie.

**Key words:** beatification process, group of martyrs, bishop, evidence, witnesses.